

บทที่ 8

ประวัติศาสตร์นิพนธ์ในศตวรรษที่ 19

จี.พี.กูช¹ สรุปว่าก่อนศตวรรษที่ 19 ประวัติศาสตร์นิพนธ์มีจุดอ่อน เช่น ในศตวรรษที่ 17 อิทธิพลทางศาสนาเต็มลง มีการสนใจประวัติศาสตร์ทางโลก แต่ก็มีการตระหนักถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล มักมุ่งการโฆษณาทางการเมือง ทำให้มีการค้นคว้าอย่างจริงจัง ความคิดในการเรื่องการต่อเนื่องทางประวัติศาสตร์นี้ มีผู้ยอมรับเพียง 2-3 คน โรเบิร์ตสัน เขียนชีวิตของจักรพรรดิ查尔斯ที่ 5 โดยไม่รู้ภาษาเยอรมัน² หรืองานอื่น ๆ ก็มีการค้นคว้าไม่เพียง จุดอ่อนนี้ก็คือ ขาดการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ นักประวัติศาสตร์บางคนเชื่อถือในพงศาวดาร เนื่องจากเป็นหลักฐานเก่าแก่ แม้จะมีการวิเคราะห์หลักฐานบาง แต่เว็บการยังไม่มีประสิทธิภาพนัก ประกอบกับการศึกษาประวัติศาสตร์ไม่ก้าวหน้า เพราะขาด การสอน มีการยอมรับว่า ประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่สำคัญสำหรับนักปกครอง เช่น นอสเซท³ ประกาศว่าเป็นวิชาที่ปรึกษาของเจ้าชาย ฯลฯ แต่ในหลักสูตรของมหาวิทยาลัยปารีสมิได้อายุถึง ประวัติศาสตร์ ไม่ปรากฏในหลักสูตรของพวงเยชูอิต ซึ่งมีอิทธิพลในการสอนในยุโรปเกือบ ครึ่งทศวรรษ การต่อต้านการสอนวิชาประวัติศาสตร์ จนกระทั่ง ค.ศ. 1769 ฝรั่งเศสจึงยอมรับว่าวิชานี้เทียบเท่ากับวิชาการเก่าแก่สาขาอื่น ๆ นอกเหนือนี้ยัง ขาดการรวมหลักฐาน และขาด ความสะดวกที่จะเข้าไปค้นคว้าหลักฐานในสถานที่บางแห่ง เช่น กองบรรณสาร มีปัญหาค่า ใช้จ่ายในการเดินทาง ส่วนมากมักถือเอกสารต่าง ๆ เป็นความลับ ไม่มีผู้ใดจะเข้าไปในกองบรรณสารที่สุดการต่อต้านความเห็นชอบของดุก ซึ่งจุดอ่อนเหล่านี้จะได้รับการ แก้ไขในศตวรรษที่ 19

¹ จี.พี.กูช (ค.ศ. 1873 – ?) เขียน Political Thought in England และเขียน History and Historians in the Nineteenth Century. ซึ่งเป็นผลงานที่สำคัญในสาขาประวัติศาสตร์นิพนธ์

² วิลเลียม โรเบิร์ตสัน (ค.ศ. 1721–1793) เป็นนักประวัติศาสตร์ชาวสกอต เขาเขียน The History of Scotland (ค.ศ. 1759) The History of the Reign of the Emperor Charles V (ค.ศ. 1769) The History of America (ค.ศ. 1777–1794) มักถือว่า ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับจักรพรรดิ查尔斯ที่ 5 เป็นเล่นดีที่สุด

³ ชาร์ลส์ เมนิเอยอ นอสเซท (ค.ศ. 1627–1704) เป็นพระราชนัดรัตน์ เขียน History of the Variations of Protestant Churches (ค.ศ. 1688) Discourse on Universal History เพื่อสอนรัชทายาทฝรั่งเศส เขายึดถือเทวสิทธิ์ ของกษัตริย์

ในศตวรรษที่ 19 อ้างเรียกว่าเป็นยุคทองของประวัติศาสตร์ เนื่องจากประวัติศาสตร์ กลายเป็นวิชาอิสระและเป็นวิชาชีพ แต่เดิมประวัติศาสตร์แทรกอยู่ในสาขาวิชาอื่น ๆ เช่น ประวัติศาสตร์กฎหมาย ประวัติศาสตร์ศาสนา ปรัชญา ซึ่งเป็นผลจากการจัดระบบการศึกษาทั่วโลก ในยุคของการปฏิวัติฝรั่งเศสและสมัยของโนปอลีโญ ในศตวรรษนี้ได้มีการก่อตั้งสถาบันทางประวัติศาสตร์ เช่น รัฐบาลฝรั่งเศสก่อตั้ง Ecole Des Charter (ค.ศ. 1821) มุ่งฝึกคนรับช่วงงานของกลุ่มโมริสท์ ยังมีการพิมพ์เอกสารสำคัญ ๆ เช่น พิมพ์ Monumenta Germaniae Historica สำนักวารติกันเปิดกองบรรณาสารให้แก่นักประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีนิตยสารทางประวัติศาสตร์ สำหรับพิมพ์ผลงานการค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์ ในเยอรมนี Historische Zeitschrift (ค.ศ. 1852) ฝรั่งเศสมี Revue Historique (ค.ศ. 1876) อิตาลีมี Rivista Storia Italiana (ค.ศ. 1884) อังกฤษ ก็มี English Historical Review (ค.ศ. 1886)⁴ ประการสุดท้ายที่ศตวรรษที่ 19 ได้ชื่อว่ายุคทองของประวัติศาสตร์ก็คือ เป็นยุคที่มีนักประวัติศาสตร์เด่น ๆ มากมาย เช่น รังเก มองเซน ไทร์ชเก ทอกกิลเตน เปิคคาร์ด แมคคอลเลอร์ ฯลฯ

การที่ประวัติศาสตร์เป็นที่สนใจมากเช่นนี้ เนื่องจากอิทธิพลของการปฏิวัติ 3 ปฏิวัติ การปฏิวัติแรก คือ การปฏิวัติฝรั่งเศส ทำให้ประชาชนปกครองแทนกษัตริย์ มีผลทำให้ชาติ ต่าง ๆ หันมาศึกษาอีติของตนพร้อมกัน การขยายอำนาจของโนปอลีโญ ทำให้เกิดความรู้สึก ความเป็นชาตินิยมในบรรดาชาติที่ถูกกดขี่ จึงสนใจในประวัติศาสตร์เพื่อเน้นเอกภาพของการ ที่คุณในประเทศมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน ดังนั้นผลของการปฏิวัติฝรั่งเศสก่อให้เกิดลักษณะนิยม และชาตินิยม หลังการปฏิวัติฝรั่งเศสตามมาด้วยกองเกรสแห่งเวียนนาแสดงชัยชนะของอนุรักษ์- นิยม หลังจากนั้น ก็เกิดการปฏิวัติในศตวรรษที่ 1820, 1830 และ ค.ศ. 1848 ในยุโรป ในอังกฤษ ก็มีขบวนการปฏิรูปการปกครองในศตวรรษที่ 1830 ส่วนในปลายศตวรรษที่ 19 มีการรวม ประเทศเยอรมนีและการรวมอิตาลี บางครั้งก็เรียกศตวรรษที่ 19 เป็นศตวรรษทางการเมือง การขัดแย้งทางการเมืองเหล่านี้ทำให้มีการค้นคว้าความรู้เกี่ยวกับอีติเพื่อเข้าใจพลังต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวมนุษย์ เพื่อจะได้เข้าใจความหมายของความเป็นมนุษย์ ความคิดทั่วไปในสมัยนี้ คือ การเลิกอธิบายเหตุการณ์ด้วยหลักศาสนา แต่อธิบายด้วยกฎเกณฑ์ตามธรรมชาติ ความ พยายามที่จะเอาชนะ “การปฏิวัติ” โดยการค้นหาปรัชญาใหม่ซึ่งเน้นความต่อเนื่อง แนวโน้ม เหล่านี้มีอิทธิพลต่อการพัฒนาของวงการประวัติศาสตร์นิพนธ์สมัยใหม่

⁴ การที่อังกฤษมีนิตยสารประวัติศาสตร์ชากว่าประเทศอื่น ๆ เนื่องจากรัฐบาลอังกฤษมีได้ผูกขาด การศึกษาและห้ามไทยลุ่ม ลังกุณไม่มีความจำเป็นต้องปรับน้ำหนักมาลับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทาง โครงสร้างทางการเมือง การที่อังกฤษปรับเปลี่ยนจากทางไม่ปรับเปลี่ยนจะถูกหั่นมาก ลอร์ด โรมลลี กล่าวว่า อังกฤษ “Alone Amongst Governments of Modern civilized Nations Had Taken no Steps to Produce Her Historical Treasures.”

การขัดแย้งทางการเมืองในศตวรรษที่ 19 นี้ ควบคู่ไปกับการปฏิวัติทางด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือการปฏิวัติอุตสาหกรรมของอังกฤษขยายไปยังแผ่นดินใหญ่รอบ ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ในสังคม ต้นศตวรรษที่ 19 ชนชั้นกลางแสวงหาอำนาจทางการเมืองโดยอยู่ฝ่ายเสรีนิยม อาศัย ความเจริญทางด้านอุตสาหกรรม ต่อสู้กับพลังของฝ่ายอนุรักษ์นิยม ซึ่งมีขุนนางและชาวนา สนับสนุนในกิจการทางศาสนา รัฐ เศรษฐกิจการเกษตร

อีกปฏิวัติหนึ่ง ก็คือการปฏิวัติทางวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์กล้ายเป็นวิชาเด่นที่สุดมีผล ต่อวิชาชีพ ๆ โดยเฉพาะทฤษฎีวัฒนาการของชีววิทยา จากความคิดนี้ทุกคนยืนความคิดเกี่ยวกับ วิธีทฤษฎีการดำเนินชีวิตพันธุ์ ซึ่งกล่าวว่าเบื้องหลังของปรากฏการณ์ทุกอย่างนั้นเป็นลูกโซ่ ของความจริง ซึ่งจะต้องค้นพบลูกโซ่ตัน ๆ เพื่อเข้าใจความจริงในปัจจุบันจะต้องค้นชีวิตบุคคล ชาติ กฎหมาย ประเพณี สถาบัน ความคิด ศาสนา

ศตวรรษที่ 19 นี้ ประวัติศาสตร์มีบทบาทมากในสังคม นักอนุรักษ์นิยม นักเสรีนิยม นักชาตินิยม ใช้คำขวัญทางประวัติศาสตร์เสมอ ๆ เพียรยอมรับว่าเขาใช้ประวัติศาสตร์เพื่อการ ต่อสู้ตามแนวทางเสรีนิยมของเข้าเช่นเดียวกับ กิโซ, มิเซอเล, แมคคอลีย์, คาร์โรล, ดรอยเซน, ไซเบลและไทรชเก ต่างใช้ประวัติศาสตร์กับการเมือง ทำให้นักประวัติศาสตร์บางคนกล่าวเป็น นักโมழณาชวนเชื้อ

นอกจากนี้การเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองของยุโรปในสมัยปฏิวัติฝรั่งเศส และ นำไปเลียนกล่าวคือ การรวมอำนาจเจ้าสูตส่วนกลางและชนชั้นกลางเข้าร่วมในการเมือง ทำให้รัฐ ดำเนินกิจการหลายอย่างด้วยตนเอง เช่นการศึกษาเพื่อจุดประสงค์ทางการเมือง รัฐบาลให้ความ สนใจต่อทัศนคติของประชาชนซึ่งเคยถูกกดขี่ ทำให้มีการสอนประวัติศาสตร์แก่ประชาชนเพื่อ เป็นข้อพยุงให้ประชาชนมีเอกภาพ นักประวัติศาสตร์เริ่มมีอิทธิพลต่อสังคมของตน⁵ บางครั้ง มีการใช้ประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมการรวมกันทางการเมือง ปรากฏในบันทึกของเคานต์ ทัน รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการของออสเตรียเสนอต่อจักรพรรดิฟรานซ์ 约瑟夫 ให้ตั้ง Austrian Institute for Historical Research, It does not need lengthy explanation that the effects of a sense for national history and its awakening is of great importance and efficacy?...that intense study of national history promotes patriotism, loyalty, love and attachment to the inherited dynasty.⁶

⁵ Fritz Stern ed., *The Varieties of History From Voltaire to the Present* (13 ed.; Cleveland: The World Publishing Co., 1966), p.19.

⁶ Quoted in J. Higham, L. Krieger and F. Gilbert, *History* (Englewood Cliffs; New Jersey: Prentice-Hall, Inc., 1965), p.321.

นักประวัติศาสตร์กลุ่มชาตินิยม

การขยายตัวของยุโรปทำให้นักประวัติศาสตร์โดยทั่ว ๆ ไปเริ่มหันมาสนใจประวัติศาสตร์ของประเทศเชียและอังกฤษ การกำหนดรัฐประชานาติในสมัยใหม่ การปฏิวัติฝรั่งเศส ทรงรามโนโปเลียน และอิทธิพลงานเขียนของเคานต์ โจเซฟ อาร์เชอร์ แห่งโภบีโน (ค.ศ. 1816-1882) เขียน Essay on The Inequality of Human Races (ค.ศ. 1854) เข้าเป็นประวัติศาสตร์โดยใช้หลักชีววิทยาพสมกับวัฒนธรรม เขายื่นอ้างว่าเชื้อชาติเป็นพังที่สำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เชื้อชาติใหญ่ ๆ เช่น ผู้ขาว ผู้เหลือง และผู้ดำมีลักษณะพิเศษของตนเมื่อมีการผสมกันระหว่าง เชื้อชาติ ลักษณะของแต่ละเชื้อชาติและประเพณีที่แตกต่างกัน กระดุนให้มีการประดิษฐ์และ ก่อให้เกิดอารยธรรมใหม่ แต่การปะปนกันมากเกินไปทำให้เกิดความเสื่อม โภบีโนเห็นสภาพ ของยุโรปภายหลังการปฏิวัติ ค.ศ. 1848 ทำให้เขาคิดไปว่ายุโรปรึ่มเสื่อม จะต้องมีเลือดของชาว ผู้ขาวที่บริสุทธิ์จึงจะช่วยมิให้เสื่อมลง เขายังเห็นว่าชาวยุโรปได้สมรสกับชาติอื่นตามแต่ เมดิเตอร์เรเนียน อีกทั้งผลของการแสวงหาอาณาจักรทำให้มีการสมรสกันระหว่างชาวยุโรป กับชนพื้นเมือง โดยสรุปเขายื่นอ้างว่าเชื้อชาติอารยันเป็นเชื้อชาติที่เหนือกว่าเชื้อชาติอื่น ๆ และ เชื้อชาตินี้มีส่วนกำหนดการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ การผสมของเชื้อชาติก่อให้เกิด อารยธรรมแล้วก็ทำลายอารยธรรม งานของเขามีอิทธิพลในหมู่นักชาตินิยมเยอรมัน นอกจากนี้ ยังมีงานเขียนของชาร์ลส์ คิงส์ลีย์, เอช.อส. แซมเบอร์เลน ปัจจัยทั้งหมดนี้ก่อความรู้สึกของความ เป็นชาตินิยมขึ้น นักประวัติศาสตร์เขียนยกย่องชาติของตน เรียกว่านักประวัติศาสตร์กลุ่ม ชาตินิยม ได้แก่ แมคคอเล่ย์และกิโซ

อังกฤษ

แมคคอเล่ย์ (โธมัส บานิงตัน แมคคอเล่ย์, ค.ศ. 1800-1859)

แมคคอเล่ย์เรียนจบจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ สังกัดพรรควิก ข้อเขียนของเขามี ส่วนในการต่อสู้เพื่อที่จะได้มาซึ่งกฎหมายเพื่อการปฏิรูปของอังกฤษ ต่อมาก้าวร้าวการ ใน อินเดีย (ค.ศ. 1834-1838) ผลงานของเขายังคงสำคัญ History of England from the Accession of James II (5 ชุด ค.ศ. 1849-1861) แมคคอเล่ย์ยกย่องการปฏิวัติ ค.ศ. 1688 ว่าเป็นการปฏิวัติอัน ประเสริฐ ซึ่งเป็นชัยชนะของผู้ที่รักในเสรีภาพและชัยชนะของอังกฤษในโลก การตีความหมาย ของแมคคอเล่ย์ได้ซึ่งอ้วนกประวัติศาสตร์กลุ่มวิก

งานของเข้าเป็นที่นิยมมากในหมู่ผู้อ่าน เป็นที่นิยมยิ่งกว่าวนิยายและบทกวีของสก็อต เข้าเป็นผู้ทำให้ประชาชนหันมาสนใจประวัติศาสตร์ ความสำเร็จส่วนหนึ่งอยู่ที่สไตล์การเขียน ที่มีพลัง และมีความมั่นใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกว่าเข้าเป็นผู้เชี่ยวชาญมากคนหนึ่งทางประวัติศาสตร์ สิ่งเหล่านี้ทำให้รับนักอ่านสมัยใหม่ เป็นเรื่องดีที่ต้องพิจารณา กันต่อไปว่า น่าเชื่อถือเพียงไร

นักวิจารณ์ร่วมสมัยของแมคคอเลย์วิจารณ์งานของเข้า แต่แมคคอเลย์ก็มีได้แก่ไขข้อผิดพลาดในการพิมพ์ครั้งใหม่ แมคคอเลย์เป็นนักประวัติศาสตร์วิกตอเรียนที่โถมตีพิรุณทอรือป่างรุนแรงยกย่องวิลสันเลียม แห่งออร์เอนด์ เป็นวีรบุรุษ ฯลฯ งานของเขายังไม่ได้สัծส่วน เขาควรจะมีเด็กในโรงเรื่อง หากแมคคอเลย์เขียนเรื่องๆ ไปตามสไตล์ของเขาก็ต้องใช้เวลา 150 ปี จึงจะเขียนคลุมถึงยุคของเข้าได้หมด

เมื่อเปรียบเทียบแม่ค้อเลี้ยงและかる์ไลแล้วว่า แม่ค้อเลี้ยงเป็นผู้ใช้คิดกิจว่าและเห็นโลกในแบบตัวเอง คือเป็นคนต้องต่อสู้และมองโลกในแบบตัวเอง แม่ค้อเลี้ยงเป็นคนมองเฉพาะภายนอกและเป็นคนของโลก ส่วนかる์ไลมองคันหน้าติตใจและเป็นนักปรัชญา แม่ค้อเลี้ยงยอมรับหลักการ การเมืองของพระองค์หนึ่ง ส่วนかる์ไลไม่ยอมรับหลักการใด ๆ สรุปได้ว่าแม่ค้อเลี้ยงเห็นแสงสว่างข้างหน้าไป ส่วนかる์ไลเห็นแต่ด้านมืดมากไป ภาพที่แตกต่างคนหนึ่นต่างผิดทางสัน

សំណង់

พระเจ้า ปีแอร์ กิโลน กิโซ (ค.ศ. 1787-1874)

กิจเป็นนักการเมือง นักประวัตศาสตร์ นักหนังสือพิมพ์ นับถือศาสนาคริสต์เดิน
นิภัยโปรตุเกส บิดาถูกประหารชีวิตใน ค.ศ. 1794 ครอบครัวจึงอพยพไปอาศัยในเจนีวา
เขามีกษักรุ่งเรืองในปารีส สนใจในหลักปรัชญาเยอรมันและวรรณคดี ต่อมาเขารับราชการ
ในสมัยหลุยส์ที่ 18 และหลุยส์ ฟิลิป สิ่งแรกที่เข้าดำเนินการคือการขัดขวางการปฏิวัติ ค.ศ. 1830
เขายังคงรับราชการในปารีส ยกเลิกสมาคมสาธารณรัฐ และการตั้งพระรัตน์
การเมืองในระหว่างรับราชการ กิจได้ให้สิ่งสำคัญ 2 ตั้งแก่ประวัติศาสตร์นิพนธ์ กล่าวคือ
ในฐานะเขาเป็นรัฐมนตรีกระทรวงศึกษา เขาได้จัดระบบโรงเรียนใหม่ โดยมีการส่งเสริมทาง
ประวัติศาสตร์และแก้ไขหลักสูตรการศึกษาประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม ซึ่งประเทศไทยใน
ยุโรปส่วนใหญ่ได้นำไปเป็นหลักปฏิบัติ นอกจากนี้กิจก่อตั้งสมาคมประวัติศาสตร์แห่งฝรั่งเศส
เพื่อให้คนทั่วไปสนับสนุนในการพิมพ์เอกสาร แต่เดิมศาสนาเป็นผู้สนับสนุน พระเป็นผู้กับเอกสาร

ต่าง ๆ และพระได้รับความสนใจจากการที่วัดมีการติดต่อกันประเทศ แต่ในสมัยกิโซเอกชนต้องทำหน้าที่แทน กิโซพิมพ์เอกสารสมัยกลาง โดยเฉพาะเอกสารที่ไม่เคยพิมพ์มาก่อน กิโซใช้กลไกของรัฐบาลเพื่อให้งานของสมาคมเดิน สมาคมดังกล่าวบังคับพิมพ์เอกสารแม้ภายในห้องจากกิโซสื้นเชิงไปแล้วก็ตาม ระหว่าง ค.ศ. 1835-1932 ได้พิมพ์งานอุกมาประมาณ 314 ชุด

กิโซตีความหมายประวัติศาสตร์จากทัศนะของชนชั้นกลางที่เคร่งศาสนาและเชื่อในทฤษฎีความก้าวหน้า ค.ศ. 1823 เขียน Essays on the History of France เข้าต้องการศึกษาการต่อสู้ของสถาบันกษัตริย์และขุนนางจนกระทั่งศตวรรษที่ 10 บทความแรกเกี่ยวกับรัฐบาลห้องถินของอาณาจักรโรมัน บทความต่อมาเกี่ยวกับพากชนฝ่ายแฝร์นก์และโกล สาเหตุการเสื่อมของเมโทรวิจเจียนและคาโรลิงเจียน บทความสุดท้ายเกี่ยวกับสาเหตุการก่อตั้งระบบผู้แทนในอังกฤษ การแข่งขันระหว่างกษัตริย์ ขุนนาง และสภาน้ำด้วย หลังจากที่กิโซเขียนประวัติศาสตร์อังกฤษในสมัยกลางแล้ว เขาริบเขียน History of English Revolution โดยเริ่มตั้งแต่การครองราชย์ของพระเจ้า查尔斯ที่ 1 เขามีเดพยายามค้นคว้าหลักฐานใหม่ ๆ ต่อมาเขายังเขียน History of Civilization in Europe เขาระการว่า โลกสมัยใหม่ดีกว่ายุคโบราณ เนื่องจากมีการผสมความคิดและหลักการหลายอย่างที่เคยอยู่อย่างโดดเดี่ยว จักรพรรดิโรมันมีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษร ศาสตร์จักรให้หลักกฎหมายอย่างแก้สังคมและองค์การระดับโลก แห่อนการชนเน้นในเสรีภาพส่วนบุคคลและการรวมกันโดยสมัครใจ หลักการต่าง ๆ เหล่านี้ต้องการเวลาที่จะนำมาร่วมกัน

กิโซเป็นนักคิดทางประวัติศาสตร์มากกว่าเป็นนักประวัติศาสตร์ประเภทบรรยาย เขายังเขียนเฉพาะบุคคลหรือขบวนการสังคมน้อยมาก แต่เขานั้นในพลังทางศีลธรรม กิโซกล่าวว่าหน้าที่ของนักประวัติศาสตร์มี 3 ประการ คือ

1. ค้นหาข้อเท็จจริง
2. ศึกษาความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริง
3. ลอกรูปแบบและความเคลื่อนไหว

แต่กิโซไม่เคยบรรลุเป้าหมายทั้ง 3 นี้ ทั้ง ๆ ที่เขาระสมหลักฐานต่าง ๆ มากมาย เขายังได้ใช้หลักฐานอย่างระมัดระวังเพื่อจะหาข้อสรุป ตรงกันข้ามกิโซมีข้อสรุปอยู่ก่อนที่เขาจะค้นคว้า เขายังเลือกแต่ข้อเท็จจริงที่เหมาะสมกับข้อสรุปที่เขามีอยู่แล้ว จากผลงานทั้งหมด ගօර்ரอนสกียกย่องกิโซเทียบเท่ารังเก แต่เขารู้ว่ารังเกเป็นนักวิชาการที่ดีกว่ากิโซ

นักประวัติศาสตร์อื่น ๆ

อังกฤษ

เอนรี โธมัส บัคเคล (ค.ศ. 1821-1862)

เขากล่าวถึงสหราชอาณาจักรและได้อธิบายจากกองทัพ เขียน History of Civilization in England, France Spain and Scotland เขายังคงแห่งการพัฒนาทางประวัติศาสตร์เพื่อใช้กับประวัติศาสตร์อังกฤษ เขายังกล่าวว่าประวัติศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ได้⁷ บัคเคลถือว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ดังนั้นการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ ก็คือ กฎหมายชาติ ได้แก่

1. กฎหมายด้านกฎหมายศาสตร์คือ ดิน ฟ้า อากาศ ฯลฯ กฎหมายนี้มีอิทธิพลมากในสังคม ดังเดิมแต่มีอิทธิพลน้อยในสังคมที่เจริญแล้ว
2. กฎหมายศีลธรรม ซึ่งไม่เปลี่ยนแปลง
3. กฎหมายปัญญา การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ซึ่งช่วยให้การพัฒนาทางการยั่งยืน เร็วขึ้น

บัคเคลใช้กฎหมายนี้กับประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส สเปนและสหกัลตланд์ ฝรั่งเศส

ออกุสต์ กองต์ (ค.ศ. 1798-1857)

ผลงานของเขามีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ กองต์ยอมรับว่าการศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้เข้าใจสังคม ทำให้เข้าใจภูมิภาคที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประวัติศาสตร์ ภูมิภาคเชื่อว่าจะทำให้มนุษย์ทำนายเหตุการณ์ในอนาคตได้ เขายังเขียน Course of Positivist Philosophy (ค.ศ. 1830-1842) งานชิ้นนี้กล่าวถึงการพัฒนาทางปัญญา และ System of Positivist Politics (ค.ศ. 1851-1854) กล่าวถึงการพัฒนาทางปัญญาและสังคม เป็นงานเขียนที่เยี่ยมยอด เขียนได้เมื่อ

กองต์ กล่าวว่าการพัฒนาทางปัญญาของมนุษยชาติ分成 3 ขั้น คือ ยุคเทววิทยา เป็นยุคที่ทฤษฎีของคำว่าสิ่งหนึ่งหนึ่งของมนุษย์ ยุคปรัชญา และยุควิทยาศาสตร์ เป็นยุคที่ได้รับอิทธิพลจากปรัชญา และวิทยาศาสตร์จะช่วยให้จิตใจมนุษย์หลุดจากอานัติของเทววิทยาและอิทธิพลของปรัชญา

กองต์ เป็นผู้ให้กำเนิดวิชาสังคมวิทยา เขายังเป็น 2 ภาค คือ Social Statics และ Social Dynamics ซึ่งเขาพิจารณาปัญหาวิถีทางการในสังคม กองต์ ถือว่าการพัฒนาทางสังคมเป็น 3 ขั้นเมื่อการพัฒนาทางปัญญา ขั้นแรกคือสังคมตะวันออก เน้นทางศาสนา ทางการเมือง

⁷ บัคเคลถือว่า “History could be made Science by assume that there are universal laws that govern social activity (and) that the regularity of human conduct can be discovered by statistic means”

เน้นรูปทหาร ต่อมายุคกิปรัชญาหรือยุคกกฎหมาย ได้แก่ กรีซ โรม และสมัยกลาง ระบบหหาร ยังคงสำคัญ แต่เริ่มมีเสรีภาพบ้าง มีการพัฒนาทางปรัชญาและการปกครองโดยกฎหมาย สุดท้าย คือยุควิทยาศาสตร์ เกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม และความเจริญของวิทยาศาสตร์ ทำลาย ความเชื่อแบบหลงมงายและมุ่งพัฒนาอุตสาหกรรม

เยอร์มนี

มหาวิทยาลัยเบอร์ลินก่อตั้งในปี ค.ศ. 1810⁸ เป็นสถาบันอิสระเป็นศูนย์กลางการศึกษา ประวัติศาสตร์และการเขียนประวัติศาสตร์ อาจารย์ประวัติศาสตร์ที่เด่นได้แก่ นีบูร์ และ บอคต์ ต่อมาก็มีรังเก ผู้ซึ่งทำให้เบอร์ลินเป็นศูนย์กลางการศึกษาประวัติศาสตร์ สุดท้ายคือ เยเกล อาจารจ่าได้ว่า “ไม่มีคุณใดในยุโรปที่มีการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างจริงจังเช่นเดียวกับ เยอรมนีในศตวรรษที่ 19” นักประวัติศาสตร์สนใจทุกปัญหาของมนุษยชาติ ยิ่งกว่านั้น นัก ประวัติศาสตร์เยอรมันยังมีอิทธิพลในการการเมือง นักประวัติศาสตร์ที่มีชื่อส่วนมากสนับสนุน ปรัชเซีย เช่น นีบูร์ ดรอຍเซน, มومเซน, และ ไทร์ชเกต ต่างมีบทบาททางการเมือง ซึ่งรัฐบาล ปรัชเซียก็ตอบแทนโดยให้ทั้งเกียรติและตำแหน่ง ทำให้มีความผูกพันระหว่างนักประวัติศาสตร์ และการเมือง จนกระทั่ง ค.ศ. 1914

นีบูร์ (บาร์ตโอล จอร์จ นีบูร์, ค.ศ. 1776-1831)

นีบูร์ไม่ใช่นักประวัติศาสตร์อาชีพและมิใช่เป็นชาวปรัชเซีย เขายังเป็นชาวเดนมาร์ก โดยกำเนิด แต่เข้ามารับราชการในปรัชเซีย โดยเป็นที่ปรึกษาทางการคลังตั้งแต่ ค.ศ. 1806 ต่อมามาสอนประวัติศาสตร์ในมหาวิทยาลัยเบอร์ลินใน ค.ศ. 1810 ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่นักประวัติ- ศาสตร์ นีบูร์เลือกสอนประวัติศาสตร์โรมัน และประสบความสำเร็จ มีการพิมพ์ History of Rome ซึ่งมีทั้งหมด 2 ชุด ใน ค.ศ. 1811-12 นีบูร์วิเคราะห์ประวัติศาสตร์โรมันในด้านสังคม เขายังเขียนเกี่ยวกับชาวนาโรมัน ชาวนาของนีบูร์ต่างจากชาวนาของลิวิชีงเป็นชาวนาบ้านนอก แต่เป็นชาวนาที่เป็นผู้ผลิตและเป็นผู้สนับสนุนรัฐ นีบูร์ปฏิเสธความคิดของลิวิลลายประการ ในด้านการเมืองทั้ง ๆ ที่นีบูร์เป็นคนหัวก้าว แต่เขา ก็ไม่สู้จะชอบกลุ่มขุนนางนัก

นีบูร์ใช้วิธีการใหม่ในการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์ นีบูร์แบ่งหลักฐานออกเป็นหลักฐาน ก้าวและใหม่ หลักฐานดั้งเดิมและหลักฐานชั้นรอง หลักฐานเชื่อได้และเชื่อไม่ได้ สุดท้ายเขาวิเคราะห์เฉพาะหลักฐานที่เชื่อถือได้ เพื่อค้นหาความคิดและจุดประสงค์ของผู้เขียน สำหรับต้านทาน

⁸ ค.ศ. 1806 โนไปเลียนทำลายอิฐของปรัชเซียที่จีนา ราชวงศ์หนึ่นไปที่เมืองในปรัชเซียตะวันออก ต่อมามีอาจารย์จากมหาวิทยาลัยชั้นนำ ซึ่งถูกปิด ขอให้พระเจ้าเฟรดริก วิลเลียนที่ 3 บำรุงสถาบันมาที่เบอร์ลิน ซึ่งพระองค์จึงโปรดให้ทุนที่ใช้ในมหาวิทยาลัยชั้นนำเป็นของมหาวิทยาลัยเบอร์ลิน

นั้น เขาก็อว่าจะต้องมีความจริงซ่อนอยู่เนื่องจากทำงานต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อความคิดของประชาชน นีบูร์พยายามค้นหาความจริงในด้านนั้นที่มีสิทธิ นีบูร์ใช้วิธีการของนักวิทยาศาสตร์ กล่าวว่าคือเข้าศึกษาข้อมูล แล้วแยกแยะ จากนั้นก็สรุปตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ นีบูร์กล่าวว่า เข้าศึกษาคำต่าง ๆ เมื่อตนกับนักศรีวิทยาศึกษาร่างกายของมนุษย์ นีบูร์เขียนประวัติศาสตร์ ในฐานะนักปการที่มีประสบการณ์ ทั้งในด้านการบริหาร การคลังและการทูต

หนังสือของเขายังคงเป็นงานชั้นคลาสสิก หากเขาให้ความสนใจในสไตล์ ปรากฏว่าเขามีนัดทางด้านภาษา นีบูร์เชื่อว่าจะเขียนประวัติศาสตร์ที่มีสไตล์และมีความแน่นอน พร้อมกันไม่ได้ ทำให้งานเขียนของเขามีเอกภาพ ไม่มีขบวนการ ประวัติศาสตร์โรมันของเขางี้งไม่เป็นทั้งบพความหรือการบรรยาย แต่เป็นการวิจารณ์ที่ขาดเป็นหัวง ๆ และภาษาที่ใช้ก็มิใช้ภาษาเยอรมันที่ดี แต่นีบูร์มีอิทธิพลต่อมุมชน รังเก และมิเชอเล

รังเก (ลีโอ波ลด์ ฟอน รังเก, ค.ศ. 1795-1886)

รังเกเป็นนิตาของวิชาประวัติศาสตร์สมัยใหม่ และยังเป็นนักประชัญญาทางประวัติศาสตร์ด้วย เริ่มสนใจประวัติศาสตร์หลังจากหันมาศึกษาเกี่ยวกับวรรณคดีคลาสสิก และการอ่านงานของนีบูร์ เขาเริ่มเขียนประวัติศาสตร์เมื่อคันพบว่านักประวัติศาสตร์ เขียนข้อมูลของประวัติศาสตร์ อิตาลีในศตวรรษที่ 15 ต่าง ๆ กัน ทำให้เขาระบุ History of the Romance and Germanic Peoples, 1494-1535 (ค.ศ. 1824) เป็นงานเขียนที่มีความคิดริเริ่มและความคิดใหม่ ๆ เช่น ความเห็นในเรื่องความเป็นเอกภาพของโลกรومันและเยอรมัน โดยรังเกปฏิเสธเอกภาพเดิมที่เคยมีต่อในยุโรป อันได้แก่ความเป็นสากลของศาสนาจักร รังเกอว่าอารยธรรมยุโรป คือการผสมผสานกันระหว่างโรมันและเยอรมัน โดยฝ่าย盎格ฤษนั้นได้รับอิทธิพลจากวรรณดิโรมัน แล้วมาผสมกับของเดิมของตนแล้วพัฒนาในยุโรปหลายเป็นรูปและศาสนาจักร จักรวรรดิและสันตปาปา สิงสำคัญที่สุดของหนังสือเล่มนี้คือ มีบทผนวก ซึ่งมีชื่อว่า A Critique of Modern Historical Writers โดยเขากล่าวว่าควรหักหลักฐานต่าง ๆ ของประวัติศาสตร์ในยุคนั้น

ในการวิจารณ์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ รังเกเริ่มจากหลักฐานที่พิมพ์เป็นเอกสาร จากข้อมูลขั้นต้น แล้วรังเกก็เลือกนักประวัติศาสตร์ที่ดูนำเชื่อถือ เช่นมาเดียเวลล์และกุยเซียดินี จากนั้นก็ตรวจสอบ รังเกโกร姆ตีทุกเชียดินีหลายประการ ซึ่งเกือบจะทำลายเชื่อเสียงของทุก-

เชียดิน⁹ โดยเขาซึ่งให้เห็นว่ากุยเชียดินลอกจากไคร สร้างหลักฐานเอง และเสนอข้อมูลพิดพลาดจากนั้น รังเกวิเคราะห์คำปราศรัยทางการเมืองที่กุยเชียดินได้อ้างแล้วสรุปว่างานเขียนของกุยเชียดินเป็นนวนิยาย รังเกสรุปว่ามีข้อมูลพิดพลาดมาก นักประวัติศาสตร์ที่ดีจึงต้องค้นคว้าจากกองบรรณสาร หรือหลักฐานรวมสมัยโดยต้องศึกษาบุคลิก กิจกรรม โอกาสตลอดจนแนวโน้มอ้างของผู้เขียน หลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อตัดสินเกี่ยวกับผู้เขียนว่าควรเชื่อถือเพียงใด

รังเกใช้เทคนิคอื่น ๆ อีก 2 วิธี

1. เขาได้ความคิดจากกลุ่มนักประวัติศาสตร์โรมันติคิว่า แต่ละชาติและแต่ละยุค有不同的ความคิดในแต่ละยุค
2. เขาถือหลักการที่ว่า นักประวัติศาสตร์จะต้องพิจารณาอดีต โดยไม่ได้ตัดสินจากคุณค่าและความจำเป็นต่าง ๆ ในสมัยของนักประวัติศาสตร์ และต้องบรรยายเหตุการณ์ในอดีตเหมือนกับที่เกิดขึ้นจริง ๆ

“To history has been assigned the office of judging the past, of instructing the present for the benefit of future ages. To such high offices this work does not aspire: it wants only to show what actually happened” (wie es eigentlich gewesen)¹⁰

นักประวัติศาสตร์ได้ยอมรับความคิดของรังเกมาเกือบ 150 ปี

การที่ได้ความจริงออกมา ก็คือการค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะตามกองบรรณสารต่าง ๆ รังเกค้นคว้าในกองบรรณสารในเบอร์ลิน เวียนนา ปารีส โรมและเวนิชทำให้รังเกได้หลักฐานที่ถูกละเอียดมากจำนวนมาก รังเกเป็นคนแรกที่ใช้รายงานของคณะทูตานุทูตของเวนิชทำให้ได้ภาพพจน์ใหม่เกี่ยวกับการเมืองของยุโรป เมื่อได้หลักฐานและดำเนินการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือแล้ว รังเกลงมือเขียน รังเกกล่าวว่า ประวัติศาสตร์เป็นทั้งศิลปะและวิทยาศาสตร์ กล่าวคือ จะต้องวิเคราะห์วิจารณ์ แต่ก็ต้องให้ความสำคัญแก่การเขียน ไม่เพ่งงานทางภาษาอื่น ๆ

⁹ รังเกยังใจดีเชอร์ วิลเตอร์ สก็อต และ แ伦เบิร์ต แห่งเออร์เฟล์ด (ตายประมาณ ค.ศ. 1080) เป็นพระในสำนักเบเน狄กต์ เขียน Annals (พิมพ์ ค.ศ. 1525) เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเยอรมนี และศาสนจักร งานนี้แบ่งเป็น 2 ตอน ในตอนหลังแ伦เบิร์ตมีได้เขียนแบบพงศาวดาร เขาวิจารณ์ปัญหาศาสนาเหตุและผลของการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ Annals ของแ伦เบิร์ต จึงเป็นที่ชื่นชมมากเกือบ 3 พันปี แม้รังเกนากวิจารณ์งานของเขานำมาทำให้ผลงานของแ伦เบิร์ตถูกยกเป็นงานที่ไม่น่าเชื่อถือกันในปัจจุบัน

¹⁰ Quoted in Marwick, The Nature of History, pp.38-39, Thompson, History of Historical Writing, p.182, การอ้างของ 2 ท่านใช้คำพูดแตกต่างกันมากแต่ความเดียวกัน

ค.ศ. 1827 รังเกเขียนหนังสือเล่มที่ 2 ชื่อ A History of Servia and the Servian Revolution (แปลโดย Mrs. A. Kerr, London, 1847) โดยได้รับอิทธิพลจากการที่กรีกปฏิรูปงานชิ้นที่ 2 นี้ดีกว่าชิ้นแรก เนื่องจากรังเกใช้เวลาค้นคว้าเรื่องที่ไม่ใช่การเมืองเป็นครั้งแรก เช่น เรื่องเศรษฐกิจ ฯลฯ รังเกค้นคว้าหลักฐานชิ้นต้นจากกองบรรณสารของเวนิช การใช้ภาษาในเรื่องนี้เขียนได้ชัดเจนขึ้น ซึ่งรังเกกล่าวว่าเป็นอิทธิพลจากการติดต่อกันชั้นบัญญาชันในเบอร์ลิน นิมูร์วิจารณ์ว่าเป็นประวัติศาสตร์ร่วมสมัยที่สุดเล่มหนึ่ง

หลังจากนั้น รังเกเขียนประวัติศาสตร์อีกมากมาย เช่นประวัติศาสตร์เยอรมนี อังกฤษ ปรัสเซีย ฝรั่งเศส และชีวประวัติของรัฐบุรุษ งานทั้งหมดมีประมาณ 54 ชุด งานชิ้นสำคัญที่สุด ได้แก่ History of the Popes (ค.ศ. 1834-1836) และ German History in the Reformation Era (ค.ศ. 1839-1847, 6 เล่มจบ) งาน History of the Popes ของเขานี้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เขายังเป็น โปรเตสแตนท์ที่เขียนถึงฝ่ายคาโอลิกอย่างเห็นใจ รังเกมีจุดประสงค์ที่จะเน้นว่า สันตปาปา้มีส่วนในการพัฒนา喻ุโรป งานชิ้นนี้เขากล่าวจากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ตามกองบรรณสารในอิตาลี โดยเฉพาะในเวนิชและโรม ซึ่งก่อนหน้านี้ยังไม่ได้มีผู้ใดใช้มาก่อน แต่เขามิอาจเข้าไปในกองบรรณสารของวาติกันได้ เพื่อเป็นการทดสอบ เขายังได้หลักฐานมีค่าจากกองบรรณสารของครอบครัวบอร์กีส, ดอเรย์ และบาร์เบอร์นี และจากบ้านขุนนางเก่าของโรม งานของเขานั้นบรรยายบุคคลิกรากโดยได้รับอิทธิพลจากสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ การที่เขาตั้งชื่อว่า History of the Popes แทนที่จะเป็น History of the Papacy แสดงให้เห็นว่าเขางานใจบุคคลิกของบุคคล ส่วนที่ดีที่สุดของหนังสือเล่มนี้ คือตอนที่เกี่ยวกับสันตปาปา ซิกตัสที่ 5 โดยที่รังเกวิเคราะห์มาก ทำให้เขารอดพันจากการถูกโ久มตีว่าเป็นเพียงผู้บรรยายบุคคลิก งานชิ้นนี้เป็นผลสำเร็จของการค้นคว้าทางประวัติศาสตร์และเป็นงานที่เขียนอย่างมีศิลปะ

ส่วน German History in the Reformation Era เขายังภาคว่าระยะนี้สกัดเออมีบทบาทมากในระหว่างศตวรรษที่ 15 และ 16 เขายังศึกษาเรื่องความนิยม เขากล่าวว่าหลักฐานชิ้นต้น ต่างๆ ในเยอรมนี ฝรั่งเศส และเอกสารที่เขาได้จากอิตาลี ในเรื่องนี้เขานั้นเรื่องการเมืองมากกว่าเรื่องศาสนา แต่เขามิใช่ไม่สนใจเรื่องศาสนา เขายังกล่าวว่า “ประวัติศาสตร์ คือ ศาสนา หรืออย่างน้อยก็มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างประวัติศาสตร์และศาสนา”¹¹ หนังสือเล่มนี้ไม่เป็นที่นิยมเท่าเทียมกับ History of the Popes แต่ก็ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากในเยอรมนี

¹¹ G.P. Gooch, *History and Historians in the Nineteenth Century*. (London: Lowe and Brydone, 1961) p.84.

รังเกเกอเยน Nine Books of Prussian History (ค.ศ. 1847-1848) เขียนในพระเจ้าเฟอร์ดิค วิลเลียมที่ 1 รังเกเกิดในแซกโซนี เขายังเป็นเยอรมันที่มีความรู้สึกต่ออสเตรียในทางที่ดี ความรู้สึกนี้ไม่ปรากฏในตัวนักประวัติศาสตร์ปรัสเซีย งานของเขามี 2 ชุดนี้ กษัตริย์แห่งปรัสเซียไม่พอใจแต่พอใจในชุดที่ 3 โดยที่เข้าได้รับแต่ตั้งเป็นผู้เขียนประวัติศาสตร์ปรัสเซีย ทำให้รังเกมีโอกาสใช้ออกสารของรัฐเป็นคนแรก ส่วนเด่นของประวัติศาสตร์ชุดนี้ คือ การบรรยายบุคลิกของเฟอร์ดิค วิลเลียม ผู้ wang รากรฐานระบบบริหารให้แก่ปรัสเซีย

รังเกมิใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะวิชาที่หัวแบบ งานชิ้นสุดท้ายของเขาว่า Universal History นี้ ลูกศิษย์เขียนต่อให้เสร็จเมื่อรังเกตาย รังเกเขียนว่า ประวัติศาสตร์สาภลทำให้เข้าใจอุดตของมนุษยชาติทั้งหมด เม้มว่ารังเกเน้นความจำเป็นของการค้นคว้าเฉพาะวิชา แต่เขาก็ตระหนักรถึงอันตรายจากการไม่เข้าใจประวัติศาสตร์สาภล ซึ่งเป็นความรู้ที่ทุกคนต้องการ

For history is not simply an academic subject: the knowledge of the history of mankind should be a common property of humanity and should above all benefit our nation, without which our work could not have been accomplished.¹²

ในด้านการเมือง รังเกยอมรับความคิดของ亥เกลที่เน้นกำเนิดของรัฐการเมืองเป็นการขัดแย้งกันทางด้านความคิด ในขณะที่มาร์กซ์ปฏิเสธ รังเกถือรัฐเป็นความคิดของพระเจ้า รังเกถือว่าประวัติศาสตร์คือการเมืองในอุดต และเน้นในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ

รังเกกล่าวถึงว่า จอร์จ แบนкроฟ นักประวัติศาสตร์อเมริกัน (ค.ศ. 1800-1891) เป็นนักประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งเป็นความล้าเอียง รังเกนั้นแท้จริงเป็นคนหัวเก่าสนับสนุนกฎหมายเกี่ยวกับการพิมพ์ของสหพันธรัฐเยอรมันที่ตราออกแบบลังการจลาจล ค.ศ. 1830 รังเกยินดีในเหตุการณ์ ค.ศ. 1870-1871 ว่าเป็นชัยชนะของยุโรปกลุ่มอนุรักษ์นิยม ที่มีต่อการปฏิวัติ

ผลงานของรังเก

1. เขายังเป็นผู้ที่พยายามศึกษาอุดต โดยมีปล่อยให้ความรู้สึกในปัจจุบันเข้าครอบงำเป็นคนแรกแล้วบรรยายตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง
2. เขายังเน้นความจำเป็นของการใช้หลักฐานชั้นต้น เขายังไม่ได้เป็นคนแรกที่ค้นคว้าจากกองบรรณาธิการแต่เขายังเป็นคนแรกที่ใช้มันอย่างถูกต้อง

¹² Marwick, *The Nature of History*, p.43.

3. ค้นคว้าวิธีการทางประวัติศาสตร์ เข้าใช้หลักการเกี่ยวกับการประเมินภัยใน การวิเคราะห์ผู้เขียน ความรู้ของผู้เขียน โอกาสที่จะเข้าถึงความรู้ และเปรียบกับผู้เขียนอื่น ๆ ดังนั้นนักประวัติศาสตร์จะต้องรู้ว่าผู้เขียนได้อ่านเท็จจริงจากที่ใด

4. การสอนประวัติศาสตร์ โดยการจัดการสัมมนาทางประวัติศาสตร์ เข้าจัดให้มีขึ้น ใน ค.ศ. 1833 ทำให้มีการฝึกนักประวัติศาสตร์เรียนรู้และจากต่างประเทศ การสัมมนานี้มิใช่ เป็นความคิดริเริ่มของ รังเก ใน ค.ศ. 1787 วุลฟ์ ได้จัดการสัมมนาวิชาภาษาศาสตร์ ที่มหา- วิทยาลัยไฮล์ล์ ส่วนเบค ก็มีการสัมมนาวิชาภาษาศาสตร์ที่ไลปซิก ซึ่งรังเกเป็นนักศึกษา รังเก นำมาใช้กับวิชาประวัติศาสตร์ จุดประสงค์การสัมมนาทางประวัติศาสตร์ของรังเกมี 2 ประการ คือ ต้องการทำให้นักศึกษาที่เก่งมาใกล้ชิดกับอาจารย์ จุดประสงค์อีกประการคือ ฝึกผู้ต้องการ ใช้วิชาประวัติศาสตร์เป็นอาชีพ การเข้าห้องสัมมนาของรังเกรับเฉพาะนักศึกษาที่ต้องการ ยึดการสอนประวัติศาสตร์เป็นอาชีพ และผู้ที่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยกลางเนื่อง จากเป็นสมัยที่ยากและมีปัญหามากที่สุด โดยปล่อยให้นักศึกษาเลือกหัวข้อเอง รังเกทำหน้าที่ เป็นเพียงผู้แนะนำและจะบรรยายในการสัมมนาน้อยที่สุด หลักที่เขาให้กับนักศึกษามีอยู่ว่า พยายามค้นหาข้อเท็จจริงของเรื่องที่จะศึกษา โดยค้นคว้าจากหลักฐานต่าง ๆ หลักฐานทุกชนิด จะมีข้อความแสดงความลำเอียงของผู้เขียน หน้าที่ของนักประวัติศาสตร์คือ แยกเอาความจริง ออกมานา โดยสรุปมีหลัก 3 ประการคือ การวิจารณ์ ความถูกต้อง และการค้นคว้าลึกซึ้ง ปัจจุบัน ความสำคัญของรังเกอยู่ที่วิธีการทางประวัติศาสตร์และการสอนของเขามากกว่าอย่างอื่น

ข้อบกพร่องของรังเก

1. เขามิได้ค้นคว้าหลักฐานที่มีอยู่ทุกเรื่องไป รังเกไม่ไว้ใจหลักฐานที่ไม่ปรากฏใน เอกสารหรือหลักฐานไม่อาจตรวจสอบ ทำให้เขางะเรยบางเรื่อง เช่นยุคโบราณหรือประวัติ- ศาสตร์เศรษฐกิจ

2. รังเกสนใจเฉพาะเรื่องการเมืองและบุคคลสำคัญ โดยละเอียดประวัติศาสตร์เศรษฐกิจ สังคม และสถาบันทางการเมือง เขายังทึ่งหลักฐานเช่น บันทึกความทรงจำ รายงานของทูต เมื่อเขียนประวัติศาสตร์การเมือง เขาก็ยังหลักฐานจากเอกสารทางการทูตและเอกสารของรัฐ เท่านั้น

3. รังเกทั้ง ๆ ที่เสนอความคิดประวัติศาสตร์ในเชิงจิตวิสัย และประวัติศาสตร์แบบ วิทยาศาสตร์ แต่เขาก็ลำเอียง เขายังอ่านเป็นผู้ดูแลประวัติศาสตร์ เขามิ่งพยายามหาหลัก การทางปรัชญา หรือจิตวิทยาอื่น ๆ รังเกเองเป็นผลผลิตในสมัยของเขานา กล่าวคือ เป็นข้าราชการ ที่ซื่อสัตย์ต่อปรัชญาเป็นผู้ป้องกันทั้งรัฐและศาสนาจักร งานที่เขายืนสะท้อนถึงความลำเอียง

ของเข้า ชาร์ลส์ เอ. เบียด นักประวัติศาสตร์ชาวอเมริกันวิจารณ์ว่า รังเกเป็นนักประวัติศาสตร์ที่เขียนแบบไม่เป็นกลางที่สุดในศตวรรษที่ 19

ทั้ง ๆ ที่รังเกเป็นที่ยอมรับของทั่วโลก แต่งานของเขามิได้มีเป็นวิทยาศาสตร์หรือเป็นกลาง วิธีการของเขามักจะมีดั้งเดิมแต่เฉพาะหลักฐานทางการทุก หนึ่นแต่ทางการเมืองซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่ง ของประวัติศาสตร์ รังเกนำผู้อื่น ๆ ในทางผิดในการเชื่อว่างานของเขามีเป็นประวัติศาสตร์แบบ วัดถูวิสัยและเป็นกลาง งานของเขามีเพียงแต่เข้าใกล้ความจริงเท่านั้น

จอร์จ วิลเลียม ฟрид里ช เอเกล (ค.ศ. 1770-1831)

ความสำคัญของเอเกลต่อประวัติศาสตร์มิได้อยู่ที่การเขียนประวัติศาสตร์ของสังคม หนึ่งหรือของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่อยู่ที่ความคิดของเขากีกว่ากับประวัติศาสตร์ตลอดจนการ ให้ความหมายของประวัติศาสตร์ ทำให้เอเกลเป็นนักปรัชญาประวัติศาสตร์ที่สำคัญคนหนึ่ง ผลงานที่สำคัญของเอเกลก็คือ *Philosophy of History* และ *Reason in History*

เอเกลเป็นนักจิตินิยม เขายืนอ้างความคิดอยู่ทั้งนอกและในจิตใจ ตลอดจนมีความคิดของโลก เอเกลมีความเห็นว่าประวัติศาสตร์ทั้งหมดเป็นประวัติศาสตร์ของความคิด นักประวัติศาสตร์ จะต้องศึกษาว่าคนคิดอะไร มิใช่เข้าทำอะไร เนื่องจากการกระทำเป็นเพียงการแสดงออกของ ความคิดของมนุษย์เท่านั้น

ทัศนคติของเอเกลที่มีต่อประวัติศาสตร์อยู่ในแนวเหตุผล พลังผลักดันขบวนการประวัติ- ศาสตร์ คือเหตุผล เหตุผลของเอเกลประกอบด้วย 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นเหตุผล และส่วนที่ไม่มี เหตุผล ดังนั้นเอเกลรวมเหตุผลของมนุษย์และอารมณ์ของมนุษย์อยู่ด้วยกันแต่เหตุผลมีบทบาท มากกว่า และมีอำนาจพิเศษเรียกว่า การใช้เหตุผลที่ไม่บริสุทธิ์ หรือใช้อารมณ์มนุษย์เพื่อ ชุดประสังค์ของมันเอง¹³ ยิ่งกว่านั้นเอเกลถือว่าประวัติศาสตร์เป็นแต่เพียงขบวนการ แต่เป็น ขบวนการที่มีเหตุผล ความคิดนี้มี 2 ด้าน ด้านหนึ่งนั้นเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นการแสดง ออกของความคิดต่าง ๆ แต่ละความคิดไม่จำต้องเชื่อมโยงกันในอีกด้านหนึ่งความคิดที่อยู่เบื้องหลัง เหตุการณ์นั้นมีความเกี่ยวพันอย่างมีเหตุผล นักประวัติศาสตร์จะต้องค้นหาความหมายของ ความคิดที่เชื่อมโยงกันเพื่อเข้าใจเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

เอลเกลกล่าวต่อไปว่า เบื้องหลังของการกระทำของมนุษย์เป็นไปตามกฎไดอาเล็กติก ไดอาเล็กติก ซึ่งเอเกลมาใช้กับประวัติศาสตร์ เพราะเขายืนอ้วว่า ประวัติศาสตร์คือเรื่องของการ ขัดแย้งกัน เป็นการขัดแย้งกันทางความคิด เช่น สมัยปฏิรูปศาสนา เป็นการขัดแย้งของความคิด

¹³ Fitzsimons, *The Development of Historiography*, p.186.

ที่ให้มีศาสนจักรสากล และความคิดปัจเจกชนนิยมทางศาสนา ทฤษฎีประวัติศาสตร์ของเยเกลคือ ความก้าวหน้าอันเป็นผลจากการขัดแย้ง ขบวนการของความคิดจะมีดังนี้ คือ มีบทั้งแล้วก็มีสิ่งต่อต้าน สุดท้ายคือบทรุป ซึ่งเป็นอีกก้าวหนึ่งที่เข้ามาใกล้ความจริง จากนั้นบทรุปกลายเป็นบทั้งใหม่ แล้วดำเนินขบวนการต่อไปจนถึงความจริงอันแน่อนเรียกว่า ความสมบูรณ์

เยเกลสรุปว่าเหตุผลเป็นกฎของโลก ดังนั้นประวัติศาสตร์โลกได้เกิดขึ้นและสืบเนื่องกันมาอย่างมีเหตุผล เยเกลเน้นว่าประวัติศาสตร์โลกเกิดขึ้นจากขอบเขตของスピริตหรือความคิด หรือเหตุผลที่สมบูรณ์ ซึ่งมีอิสระเสรีและไม่อาจทำนายได้หรือมองเห็นได้จนกว่ามนุษย์จะเผยแพร่องค์ความคิดที่ขัดแย้งกัน สピริตหรือความคิดของแต่ละบุคคลจะแสดงออกเมื่อยุคหนึ่งสิ้นสุดลง เนื้อหาของสปิริตคือเรื่องราว จุดประสงค์ของประวัติศาสตร์โลกคือการมุ่งสู่เรื่องราว ดังนั้นประวัติศาสตร์ คือเรื่องราวของดำเนินการของมนุษย์เกี่ยวกับความรู้เรื่องเรื่องราว ด้วยเหตุนี้เยเกลจึงแบ่งการพัฒนาของประวัติศาสตร์ออกเป็นยุค ยุคเริ่มต้น คือ โลกตะวันออก สปิริตยังไม่ตระหนักในเรื่องราว ยอมรับกันว่ามีคนเดียวที่เป็นอิสระได้แก่ผู้ปกครองแต่คนอื่นไม่มี ต่อมา คือโลกกรีกและโรมัน สปิริตตระหนักในเรื่องราวบ้าง จึงมีบางคนเป็นอิสระ แต่ไม่ใช่ทุกคนไปโลกสุดท้ายคือโลกเยอรมัน (ปลายสมัยกลางและสมัยใหม่) สปิริตตระหนักในเรื่องราวโดยสมบูรณ์ มนุษย์จึงมีเรื่องราวทุกคน

The East knew and to the present day knows only that one is free; the Greek and Roman World, that some are free; the German World knows that all are free; the first political form therefore which we observe in History, is despotism, the second Democracy and Aristocracy, the third Monarchy¹⁴

ปรัชญาประวัติศาสตร์ของเยาอยู่ในแนวชาตินิยม งานเขียนของเขาระบุความหมายได้ว่า ชาวเยอรมันในยุคหลังการปฏิรูปศาสนา มีหน้าที่นำเรื่องราวมาสู่มนุษยชาติ¹⁵ เยเกลก็มีความเห็นเช่นเดียวกับชาวญี่ปุ่น ๆ เกี่ยวกับการเขียนประวัติศาสตร์ของจีนถือว่า นักประวัติศาสตร์ของจีนเขียนเฉพาะข้อเท็จจริง โดยมิได้แสดงทัศนคติหรือเหตุผล¹⁶ ประวัติศาสตร์ของจีนไม่จัดเป็นประวัติศาสตร์ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นการที่เปลี่ยนราชวงศ์ซ้ำ ๆ กัน จะเห็นได้ว่าเยเกลนั้นขาดความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์จีน ดังนั้นความคิดของเยเกลประกอบด้วยแนวคิดโรแมนติก

¹⁴ Hegel, *The Philosophy of History*, trans. by J. Sibree (New York: Dover Publications, Inc. 1956) p.104.

¹⁵ Barnes, *A History of Historical Writing*, p.196.

¹⁶ Hegel, *op. cit.*, p.135.

เหตุผล จิตนิยม ชาตินิยม ปรัชญาความอยู่ในหนังสือของเข้า เขเกลเมืองอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะเมืองอิทธิพลต่อคราร์ล マーคซ์ ยังเมืองอิทธิพลก่อให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมต่อรั่งเริง และ นักประวัติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเบอร์ลินตลอดจนกลุ่มจิตนิยมของอังกฤษด้วย